

# Aftale om en national handlingsplan for PFAS

Aftalen er indgået mellem Regeringen, Danmarksdemokraterne, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti og Alternativet

## Aftale om en national handlingsplan for PFAS

30. maj 2024

---

Regeringen, Danmarksdemokraterne, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti og Alternativet er enige om at afsætte 404 mio. kr. til en PFAS-handlingsplan.

De seneste år er vi blevet klogere på udbredelsen af PFAS-forurening. Jo flere steder, vi leder, jo mere finder vi. Der er fundet PFAS på land, til vands, i luften, i mennesker og i dyr. Stofferne har været brugt i årtier, og problemstillingen er ikke ny. Stofferne er løbende blevet reguleret på EU-niveau og globalt i takt med, at der er kommet tilstrækkelig viden til at indføre regulering. Udfordringen kalder på en samlet tværgående indsats, hvor vi sikrer, at problemerne ikke vokser os over hovedet ved at afværge, inddæmme og oprense for PFAS-forurening

Som dansker skal man være tryk ved, at kartoflerne i køkkenhaven, vandet fra hanen og børnenes regntøj ikke fører til eksponering for PFAS, der udgør en sundhedsrisiko. Ligesom man skal være tryk ved, at myndighederne hele tiden er på forkant med at overvåge og kontrollere vores miljø og vores omgivelser for PFAS.

Aftaleparterne er derfor enige om en handlingsplan for PFAS. Planen er den første samlede plan for håndtering af PFAS i Danmark og skal beskytte borgerne mod PFAS i deres hverdag og miljø. Indsatserne rammer bredt, med fokus på at rense drikkevand og jord for PFAS, forbyde og udfase PFAS i produkter og i industrien, mere kontrol, flere målinger og en styrket overvågning af PFAS i miljøet, i fødevarer og fødevarerproducerende dyr, i forbrugerprodukter og i vores natur, samarbejde med erhvervslivet samt at sikre grundig og rettidig information til borgerne om PFAS.

Handlingsplanen løber frem til og med 2027 og repræsenterer en første fase i indsatsen mod PFAS. Aftaleparterne er enige om at afsætte 404 mio. kr. i årene 2024-2027. Efter 2027 skal der tages stilling til fremadrettede indsatser mod PFAS-forurening.

### **Vi skal oprense PFAS**

PFAS er svært nedbrydeligt og kan findes i lang tid i miljøet. Selvom vi globalt stoppede al udledning af PFAS i dag, ville vi fortsat kunne finde PFAS i vores miljø, drikkevand og omgivelser i fremtiden.

Derfor afsætter aftaleparterne nu en pulje til at oprense punktkilder, der er forurenede med PFAS. Regionerne anslår, at på op mod 15.000 grunde kan der være mulighed for, at jorden er blevet forurenede med PFAS på grund af mulig forurenende aktiviteter. Det kan fx være fra tidligere brandøvelsespladser og deponier. Der skal gøres noget ved disse punktkilder, hvor jord- og grundvandsforureninger med PFAS udgør en risiko for bl.a. drikkevand og overfladevand, for at begrænse spredningen af PFAS til miljøet. Statslige forurenere er omfattet af

jordforureningsloven på linje med alle andre forurenere. Kommunerne udsteder påbud, hvor en forurener kan gøres ansvarlig, som dermed skal betale for undersøgelse og oprensning af jordforureninger.

Der afsættes med handlingsplanen en pulje, som vandforsyningerne kan bruge til at beskytte borgernes drikkevand mod PFAS de steder, hvor der er behov for det. Det kan fx være ved at rense vandet eller ved at etablere nye forsyningsledninger og borer. Når vi finder høje koncentrationer af PFAS, kan vi skærme og inddæmme forureningen, men vi kan i nogle tilfælde også oprense den – altså fjerne den. Formålet er at sikre forsyningen af rent drikkevand og imødegå væsentlige stigninger i vandprisen.

Derudover sættes gang i projekter om, hvordan PFAS og under hvilke procesbetingelser PFAS i affald og spildevandsslam nedbrydes ved især forbrænding, og at udfordringer og løsninger for håndtering af spildevand fra deponeringsanlæg med indhold af PFAS og andre miljøfarlige stoffer undersøges.

Håndteringen af PFAS-forurenet jord fylder meget, og mens der er igangsat flere projekter, der understøtter og udvikler renseteknologier, er der behov for at opbevare den jord, som ikke kan renses endnu. Med handlingsplanen igangsættes der et initiativ, der skal kortlægge hvilken oplagingskapacitet, der er til midlertidig opbevaring af PFAS-forurenet jord og yderligere behov herfor samt muligheder for at øge denne kapacitet. Herunder ses på kapacitetsbehovet og -placeringen i relation til transport af jord med henblik på bæredygtig håndtering.

### **Vi skal afværge PFAS**

Det er dog ikke nok blot at oprense vores drikkevand for PFAS. Vi skal arbejde aktivt for samtidig at begrænse PFAS i Danmark, hvor det giver mening.

Der er indført et nationalt forbud mod PFAS i brandslukningsskum på øvelsespladser, hvor der er risiko for stor udledning af PFAS direkte til miljøet. Brugen af PFAS i tekstiler står for en væsentlig del af den samlede anvendelse af PFAS, og derfor vil aftaleparterne med handlingsplanen også forbyde anvendelsen af PFAS i beklædning og imprægneringsmidler til forbrugere.

Der er allerede erfaring med et nationalt forbud mod anvendelse af PFAS i fødevareremballage af pap og papir fra 2020, hvor der tages højde for et uundgåeligt baggrundsniveau, som tolereres under en indikatorværdi. Derfor vil Miljøministeriet søge at tage højde for utilsigtede sporforureninger af beklædning og imprægnering ved fastsættelse af en bindende bagatelgrænse for utilsigtet tilstedeværelse af PFAS, hvor tilstedeværelse af PFAS i koncentrationer højere end denne bagatelgrænse vil blive betragtet som tilsigtet brug af PFAS.

Udkast til bekendtgørelse om et nationalt forbud mod PFAS i beklædning og imprægneringsmidler til forbrugere vil komme i høring, således at der kan tages højde for utilsigtede konsekvenser af et nationalt forbud, som måtte komme frem i forbindelse med høringen. Miljøministeriet følger ECHAs videnskabelige komitéers arbejde med at vurdere forslaget til EU-forbud mod PFAS. Hvis der foreligger væsentlig ny viden på basis af de mange høringssvar, vil det blive formidlet til aftalepartierne.

Men det er heller ikke nok blot at understøtte fremtidig regulering med nationale forbud. Disse problemer går nemlig også på tværs af landegrænser. Derfor skal vi tage fat på problemet ved kilden og lukke for hanen med PFAS alle de steder, vi kan, og hvor det giver mening. Både i Danmark, i EU og globalt. Derfor presser Danmark internationalt på for et generelt forbud mod PFAS i EU og globalt, hvor muligt. I januar sidste år indleverede Danmark sammen med fire andre lande et forslag til et forbud i EU, som vil gælde hele gruppen af de cirka 10.000 PFAS-stoffer. Det vil være det mest omfattende forbud mod kemiske stoffer nogensinde, og Danmark skal fortsat arbejde for at få gennemført forbuddet hurtigst muligt.

Med planen er aftaleparterne enige om at nedsætte en række nye partnerskaber med erhvervslivet, som skal undersøge flere muligheder for at udfase eller begrænse PFAS hurtigere i Danmark. Derudover skal der udarbejdes vejledende materiale til offentlige indkøbere og private virksomheder, så de hurtigt kan komme i gang med at stille relevante krav gennem indkøb.

Endelig er aftaleparterne enige om behovet for at fastsætte bindende grænseværdier for PFAS i spildevandsslam til jordbrugsformål på 0,01 mg/kg tørstof for PFAS4 og 0,05 mg/kg tørstof for PFAS22.

### **Vi skal inddæmme PFAS**

I dag er det både kompliceret og kostbart at oprense PFAS. Vi skal finde nye og mere effektive metoder – ligesom man har gjort for andre typer forureninger. I Danmark er vores erfaring med oprensning af PFAS minimal. Når PFAS-forurening opdages i jord eller vand, er det nødvendigt at forebygge spredning til fx drikkevand, fødevarer, afgrøder og dyr gennem oprensningsforanstaltninger. Der er derfor etableret en PFAS-videnstaskforce, der ved udgangen af 2024 skal give forslag til prioriterede handlingsanvisninger. Vidensopbygningen vil være et godt grundlag for myndighedernes fremtidige fokus og indsats mod PFAS-forurening, så befolkningen bedst muligt kan sikres mod uacceptabel eksponering af PFAS.

Der er samtidigt et behov for at udvikle og afprøve nye teknologiske løsninger, så vi kan sikre de bedst mulige oprensningsmetoder til det danske drikkevand, grundvand og jord så vi beskytter både borgerne og miljøet. Der er derfor afsat midler til et forsknings- og leverancecenter, der kan tilvejebringe viden, der understøtter en effektiv håndtering og regulering af PFAS

Der er allerede igangsat flere vidensprojekter, der har til hensigt at understøtte myndighedernes regulering af håndtering af PFAS forurenede jord. Når det nødvendige faglige vidensniveau om udbredelsen af PFAS er tilvejebragt, vil Miljøministeriet påbegynde arbejdet med at vurdere et passende niveau for håndtering af PFAS i jord påvirket af diffus forurening, herunder i hvilket omfang, der er behov for grænseværdier og analysekrav for PFAS i jord. Det nødvendige vidensgrundlag forventes at foreligge i løbet af 2025 og Miljøministeriet vil fremlægge en status på fremdriften for aftalepartierne senest den 11. oktober 2025.

Aftaleparterne ønsker at styrke myndighedernes kontrol af forbudte PFAS i forbrugerprodukter og andre anvendelser, både i fysiske butikker og online-handel. Det kan fx være i lædervarer, tøj, imprægneringsmidler eller smøreolie.

Som mennesker er vi primært eksponeret for PFAS-forurening gennem det, vi spiser og drikker. Derfor skal vi være ekstra opmærksomme på netop disse kilder, da et højt optag af PFAS over tid bl.a. er mistænkt for at kunne medføre let forhøjet

kolesterol, let nedsat fødselsvægt, påvirkning af immunforsvaret samt øget risiko for nyrekræft.

Netop derfor skal man som dansker trygt kunne stole på, at myndighederne hurtigt informerer, advarer og handler, hvis man finder høje koncentrationer af PFAS. På samme måde som man i dag kan finde information og vejledninger om påvirkningen fra fx tungmetaller, ftalater, partikelforurening og andre stoffer, som kan findes i vores fødevarer, miljø eller produkter, skal der også sikres grundig information til danskerne om PFAS. Med handlingsplanen ønsker aftaleparterne at styrke den målrettede information til borgerne med letforståelige råd og vejledning om PFAS.

Aftaleparterne er enige om at afsætte midler til et monitoreringsprojekt om PFAS baggrundsværdier, der skal give viden om PFAS-niveauerne, herunder nyere PFAS, i den danske befolkning.

Samtidig skrues der op for overvågning af PFAS og miljøfarlige stoffer i vandmiljøet og i grundvand, hvilket kan understøtte opsporing af potentielle kilder til PFAS-forurening og forstærket overvågning af jagtbare fugle- og pattedyr, så vi kan opspore potentielle forureningskilder og sikre, at myndighederne har mulighed for at inddæmme selv samme.

På fødevarerområdet skrues der op for overvågningen af PFAS i foder og fødevarer med særligt fokus på de fødevarer, der kan udgøre den største eksponeringsrisiko og fødevarer, hvor vi har begrænset viden om indholdet i dag. Det kan eksempelvis være fødevarer såsom grøntsager, frugt, æg, fisk, mælk og kød. Den udvidede overvågningsindsats vil bidrage til, at vi forbliver på forkant af potentielle risici og kan implementere passende foranstaltninger ved behov. Sideløbende med dette arbejdes der for at fremme flere og mere kvalificerede EU-grænseværdier for PFAS i fødevarer samt styrke forståelsen af sammenhængen mellem forekomst i foder, dyr og fødevarer, så vi kan forholde os til en fødevarerisiko ved fund af PFAS tidligt i fødevarekæden. Det skal ses i lyset af, at kosten er en af de væsentligste kilder til befolkningens eksponering for PFAS.

EU-Kommissionen har accepteret, at besætningsejere siden den 1. januar 2024 kunnet søge om tilladelse til, at deres dyr kan afgræsse PFAS-forurenede områder med særlige naturbeskyttelse hensyn. Disse dyr må ikke anvendes som fødevarer, medmindre de senere dokumenteres som sikre via blodprøver. Ordningen sikrer derved mulighed for afgræsning af naturplejeområder trods PFAS-forurening.

Der er ikke nok viden om PFAS i gødningsprodukter på danske landbrugsarealer. Aftaleparterne er enige om at styrke det projekt om PFAS i gødningsprodukter, som allerede er besluttet i regi af videnstaskforcen. Resultaterne vil blive afrapporteret som led i afrapporteringen af videnstaskforcens arbejde og videreformidlet til aftaleparterne bag PFAS-handlingsplanen.

Som dansker skal man være tryk ved, at myndighederne er på forkant, har overblik over forureningsniveauet og holder borgerne orienteret ved eventuelle fund af PFAS. Det forventes, at opgaven med at kontrollere og håndhæve PFAS vil være stigende i de kommende år i takt med øget regulering, Derfor afsætter aftaleparterne midler til mere monitorering over alle årene.

Endelig styrkes rådgivning af kommuner og vandforsyningsselskaber mv. om PFAS, da rådgivningsopgaven de senere år er intensiveret som konsekvens af bl.a. øget måling for PFAS-stoffer og øget offentlig bevågenhed.

Miljøministeriet vil årligt fremsende status for fremdrift til aftaltparterne, herunder plan for det kommende år.